

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

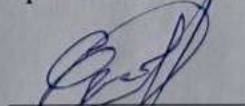
НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО
ПІДПРИЄМСТВА

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ.617.01.06 ПЗ

Розробив: студент 2 курсу, групи 218-ЕП-Д24
спеціальності 051 «Економіка»

(роботу виконано самостійно, відповідно до
принципів академічної доброчесності)

(підпис)

Герман ЄМЕЛЬЯНОВ

Керівник: професор, д-р. екон. наук
Наталія КАЛИЧЕВА

Рецензент: професор, д-р. екон. наук
Олена ДИКАНЬ

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

Рівень вищої освіти: магістр

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,
професор, д-р екон. наук

Володимир ДИКАНЬ

«___» _____ 2026 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Ємельянову Герману Васильовичу

1 Тема «Напрями екологічного розвитку сільськогосподарського підприємства»
керівник Каличева Наталія Євгеніївна, д-р екон. наук, професор
затверджені розпорядженням по економічному факультету
від «27» лютого 2025 року № 59/25

2 Строк подання студентом закінченої роботи «06» січня 2026 року

3 Вихідні дані: Баланс (форма № 1) ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024 рр.

Звіт про фінансові результати (форма № 2) ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024рр.

Звіт з праці ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024 рр

Звіт про наявність та рух основних засобів ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024 рр.

Звіт про рух грошових коштів ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024 рр

Звіт про наявність та рух трудових ресурсів, структура працівників ПП «Сільго-Сервіс» за 2020-2024 рр

Науково-методична література

Статистична інформація

Періодичні видання

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1 Екологічні аспекти розвитку сільського господарства

2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Сільго-Сервіс»

3 Обґрунтування напрямів екологічного розвитку підприємств сільського господарства

5 Перелік графічного матеріалу

- 1 Мета, об'єкт та предмет дослідження
- 2 Ключові принципи концепції сталого розвитку
- 3 Основні складові сталості підприємств сільського господарства
- 4 Екоінноваційні механізми виробничих процесів
- 5 Інновації в аграрному секторі
- 6-9 Аналіз господарської діяльності ПП «Сільго-Сервіс» протягом 2020-2024 років
- 10 Складові стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємств
- 11 Стратегічні цілі стратегії інноваційного розвитку підприємств сільського господарства
- 12 Порядок формування стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства
- 13 Вплив різних сільськогосподарських рослин на родючість ґрунтів
- 14 Соя сорту Галлек
- 15-16 розрахунки ефективності вирощування сої

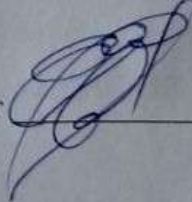
6 Консультанти окремих розділів

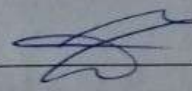
Розділ	Прізвище, ініціали, посада та науковий ступінь консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання «24» лютого 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Строк виконання етапів	Примітка
1 Екологічні аспекти розвитку сільського господарства	27.03.2025	викон.
2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Сільго-Сервіс»	14.05.2025	викон.
3 Обґрунтування напрямів екологічного розвитку підприємств сільського господарства	06.10.2025	викон.
Висновки	21.11.2025	викон.
Графічна частина	05.12.2025	викон.

Студент Герман СМЕЛЬЯНОВ

Керівник Наталія КАЛИЧЕВА

Зміст

Вступ	6
1 Екологічні аспекти розвитку сільського господарства	10
1.1 Концепція сталого розвитку як основа екологічного розвитку сільського господарства	10
1.2 Екоінновації: основні поняття	22
1.3 Роль екоінновацій у розвитку сільського господарства	30
Висновки до розділу 1	39
2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ПП «Сільго-Сервіс»	41
2.1 Аналіз обсягу реалізації продукції (послуг) ПП «Сільго-Сервіс» протягом 2020-2024 років	41
2.2 Аналіз ефективності використання трудових ресурсів пп «Сільго-Сервіс» протягом 2020-2024 років	43
2.3 Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ПП «Сільго-Сервіс» протягом 2020-2024 років	47
2.4 Аналіз операційних витрат діяльності ПП «Сільго-Сервіс» протягом 2020-2024 років	58
2.5 Аналіз фінансових результатів діяльності ПП «Сільго-Сервіс»	63
Висновки до розділу 2	66
3 Обґрунтування напрямів екологічного розвитку підприємств сільського господарства	68
3.1 Особливості впровадження екоінновацій в агропромислових підприємствах	68
3.2 Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств сільського господарства	80

					МРЕ.617.01.06 ПЗ				
Змн	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Напрями екологічного розвитку сільськогосподарського підприємства	Літ.	Арк.	Аркушів	
Розроб.		Смельянов							
Перевір.		Каличева					4	109	
Рецензент									
Н. Контр.		Назаренко							
Затверд.		Дикань							
						УкрДУЗТ		4	

3.3 Економічне обґрунтування ефективності екологічно-орієнтованого розвитку підприємства сільського господарства	86
Висновки до розділу 3	97
Висновки	99
Список використаних джерел	103

					МРЕ. 617.01.06 ПЗ	Арк.
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дат		

АНОТАЦІЯ

Дана кваліфікаційна робота включає в себе 16 слайдів презентації, 109 аркушів пояснювальної записки формату А4, що включає 24 рисунки, 15 таблиць, 70 літературних джерел.

Ключові слова: ЕКОЛОГІЯ СТАРИЙ РОЗВИТОК, ПІДПРИЄМСТВА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА, ЕКОІННОВАЦІЇ, УПРАВЛІННЯ, СТРАТЕГІЯ, ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК, ЕФЕКТИВНІСТЬ.

Об'єктом дослідження є процеси управління екологічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

Метою дослідження є розробка теоретичних основ та створення науково-практичних рекомендацій для підвищення ефективності управління екологічним розвитком сільськогосподарських підприємств.

У кваліфікаційній роботі розширені вже відомих і сформовано нові теоретичні засади, методичні підходи та практичні рекомендації для вдосконалення управління екологічним розвитком сільськогосподарських підприємств..

Визначено основу для прийняття управлінських рішень у сфері менеджменту екологічного розвитку сільськогосподарських підприємств з акцентом на стабілізацію національної економіки.

Розкрито особливості впровадження екоінновацій в агропромислових підприємствах.

Сформовано стратегію інноваційного розвитку сільськогосподарського підприємства із врахуванням екологічних орієнтирів їхнього розвитку.

ABSTRACT

This qualification work includes 16 presentation slides, 109 sheets of explanatory notes in A4 format, including 24 figures, 15 tables, 70 literary sources.

Keywords: ECOLOGY OLD DEVELOPMENT, AGRICULTURAL ENTERPRISES, ECO-INNOVATION, MANAGEMENT, STRATEGY, ECOLOGICAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT, EFFICIENCY.

The object of the study is the processes of managing the environmental development of agricultural enterprises.

The purpose of the study is to develop theoretical foundations and create scientific and practical recommendations to improve the efficiency of managing the environmental development of agricultural enterprises.

The qualification work expands the already known theoretical principles, methodological approaches and practical recommendations for improving the management of the environmental development of agricultural enterprises.

The basis for making management decisions in the field of management of the environmental development of agricultural enterprises with an emphasis on stabilizing the national economy has been determined.

The features of the implementation of eco-innovations in agro-industrial enterprises have been revealed.

A strategy for the innovative development of an agricultural enterprise has been formed, taking into account the environmental guidelines of their development.

Список використаних джерел

- 1 Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 2 Про господарські товариства : закон України: офіц. текст: станом на 19 лют. 2004 р. К.: Парламентське видавництво, 2005. 64 с.
- 3 Про державну підтримку сільського господарства в Україні: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
- 4 Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
- 5 Про Концепцію науково-технологічного інноваційного розвитку України: Постанова Верховної Ради України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999. № 37. ст.336) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/916-14#Text>
- 6 Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 № 2818-VI (втратив чинність 01.01.2020 року). Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17#Text>
- 7 Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
- 8 Про фермерське господарство: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
- 9 Програма розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва на 2021–2025 роки. URL: <https://vinrada.gov.ua/upload/files/8Sklikannya/5ses/68.pdf>
- 10 . Цілі сталого розвитку: веб-сайт. Global Compact. Network Ukraine. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/tsili-stijkogo-rozvytku/>

11 Господарський Кодекс України.: [офіц. текст станом на 02.08.2017 р. зі змінами та доп.]. закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

12 Податковий кодекс України/ URL: https://ips.ligazakon.net/document/T10_2755?an=21397&ed=2020_08_01

13 Афендікова Н.О. Інноваційний розвиток аграрного виробництва в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 32–34.

14 Батюк Б. Інноваційні управлінські рішення в умовах сучасних викликів. *Наукові інновації та передові технології* . 2024. № 2 (30). С. 364–373.

15 Безус Р.М., Антонюк Г.Я. Ринок органічної продукції в Україні: проблеми та перспективи. *Економіка АПК*. 2011. № 6. С. 47–52.

16 Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

17 Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4 (58). URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14832/3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

18 Дикань В. Л. Національна модель індустріального розвитку країни: організаційно управлінський аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 11-34.

19 Дикань В. Л. Товарознавство та комерційна діяльність: підручник / В. Л. Дикань та ін.; за ред. В. Л. Дикань. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 362 с.

20 Дикань В. Л., Воловельська І. В. Інноваційні стратегії підприємств: проблеми, шляхи вирішення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 67. С. 9–17.

21 Дикань В. Л., Воловельська І. В., Маковоз О. В. Економічна безпека підприємства: навч. Посібник. Х.: УкрДАЗТ, 2011. 243 с.

22 Дикань В. Л., Єлагін Ю .В., Сухорукова Т. Г. Економіка праці на підприємствах залізничного транспорту: підручник. Х.: УкрДАЗТ, 2012. 275 с.

- 23 Дикань В. Л., Козинець А. С., Чупир Т. Я. Економічний аналіз ефективності діяльності залізниці: навчальний посібник. Харків, 2004. 161 с.
- 24 Дикань В. Л., Корінь М. В. Державне регулювання промислового розвитку України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 9-19.
- 25 Дикань В. Л., Маслова В.О. Організація виробництва: навчальний посібник. Харків, УкрДАЗТ, 2013. 422 с.
- 26 Дикань В. Л., Токмакова І. В. Розвиток еколого-економічного управління на підприємствах України в умовах євроінтеграції : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2008. 150 с.
- 27 Дикань В.Л., Каличева Н.Є., Чорнобровка І.В. Забезпечення ефективності виробничих процесів підприємства: сучасні можливості та загрози. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2025. № 89. С. 97-105.
- 28 Дикань В.Л., Островерх Г.Є. Удосконалення механізмів державного управління розвитком залізничної галузі України у євроінтеграційному просторі. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 62. С. 11–19.
- 29 Дикань В.Л., Толстова А.В. Розвиток економіки України на основі принципу рівноправності відносин держави, бізнесу та суспільства. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2018. № 63. С. 9-19.
- 30 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 1. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 55 с.
- 31 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 2. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 45 с.
- 32 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 3. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 49 с.
- 33 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 4. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 50 с.

34 Ємельянов Г. Роль екоінновацій в розвитку підприємств сільського господарства: тези доповідей. Матеріали 85-ї студентської науково-технічної конференції (10 - 11 грудня 2025 р. м. Харків). Харків: УкрДУЗТ. 2025.. С. 502-503

35 Кадирус І. Г., Величко О. М., Ткачова М. В. Роль конкурентоспроможності у забезпеченні ефективного розвитку підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. № 11. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11623>

36 Каличева Н. Є. Проблеми та перспективи розвитку економіки України в сучасній світовій економічній системі. *Наука й економіка*. 2015. Вип. 4 (40). С. 117 – 120.

37 Каличева Н. Є., Бохан С. Є. Напрями забезпечення ефективного розвитку промислових підприємств в сучасних умовах. *Науковий огляд*. 2017. Вип. 5 (37). С. 5 – 15.

38 Каличева Н.Є. Державне регулювання, як фактор забезпечення ефективного функціонування національної транспортної системи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 27-31.

39 Каличева Н.Є. Концептуальні положення управління еколого-економічним розвитком підприємств залізничного транспорту. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2020. Вип. 43. С. 110-113.

40 Каличева Н.Є., Ємельянов Г.В., Луньов К. П. «Зелений» бізнес як основа сталого розвитку економіки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2025. № 92.

41 Каличева Н.Є., Копачевська Ю.А. Вплив логістики на розвиток підприємств малого бізнесу в сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20. Ч. 2. С. 11-14.

42 Каличева Н.Є., Чорнобровка І.В. Обґрунтування підходів щодо державного регулювання економічних систем. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021/2022. № 76-77. С. 12-17.

43 Каличева Н.Є., Чугуєв Ю.О. «Зелений» курс розвитку транспортно-логістичної системи: тенденції та перспективи. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2024. №2 (87). С. 112-122. URL: <https://www.daemmt.odesa.ua/index.php/daemmt/article/view/516/453>

44 Каличева Н.Є., Чугуєв Ю.О. Концептуальні основи розвитку підприємств транспорту на засадах зеленої логістики. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 34-36. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1345/1295>

45 Карнаушенко А. С., Гребенюк Н. В., Петренко В. С. Агропромислова інтеграція – важливий чинник інвестиційної привабливості сільського господарства. *Вісник ХНТУ*. 2022. № 3(82). С. 184–189.

46 Кондратьєва К. А. Правове регулювання екологічної безпеки в сфері сільськогосподарського виробництва в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.06/ Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 16 с.

47 Косолап М. П., Кротінов О. П. Система землеробства No-till: навчальний посібник для спеціалістів агрономічних спеціальностей, викладачів, аспірантів, студентів тощо. К. : Логос, 2011. 352 с.

48 Кравець Н. В. Екологізація аграрного виробництва як принцип аграрного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид.ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 187 с.

49 Кривов В. М. Екологічно безпечне землекористування лісостепу України. Проблема охорони ґрунтів. 2-е ви., доп. К. : Урожай, 2008. 301 с.

50 Кумачова А. С. Політика формування та розвитку «зеленої економіки» як специфічний об'єкт державного регулювання. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=934>.

51 Курман Т. В. Екологізація традиційного сільськогосподарського виробництва як засіб забезпечення його сталого розвитку: правові аспекти. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 4. 2018. С. 95-99.

52 Лопушняк В. І. Агрохімічні та агроекологічні аспекти системи удобрення в Західному Лісостепу України. Львів: Ліга-Прес, 2015. 253 с.

53 Лутковська С. М., Лебідь О. В. Еколого-економічні умови активізації інвестиційної діяльності АПК України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 78–87.

54 Мартін А. Г., Осипчук О. С., Чумаченко О. М. Природно-сільськогосподарське районування України: монографія. К.: Центр навчальної літератури. 2015. 328 с.

55 Марчук І. У., Макаренко В. М., Розстальний В. Є., Савчук А. В., Філонов Є. А. Добрива та їх використання: навч. посібник. К. Арістей, 2013. 230 с.

56 Матковський П., Шеленко Д., Сас Л., Баланюк І. Інноватизація сільськогосподарських підприємств в умовах модернізації економіки. *European Journal of Economics and Management*. 2019. Vol. 5, Issue 2. p. 79–85. URL: stanapk/investiciyi/shchodoinvesticij-u-galuzi-tvarinnictva

57 Оверковська Т. К. Правові засади екологізації сільськогосподарського виробництва. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 6/2018. С. 136-141.

58 Панас Р. М. Рациональне використання та охорона земель : Навчальний посібник. М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львівська політехніка". Львів : Новий Світ-2000, 2008. 349 с.

59 Панас Р. М. Рекультивация земель: навч. посібник. Вид. 2-ге стереотипн. Львів. Новий світ. 2000. 2007. 224 с.

60 Регіональна програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2021–2027 рр. URL: <https://www.vin.gov.ua/images/doc/ekonomika/Rishennya978.pdf>8.

61 Сільськогосподарська екологія: навчальний посібник. / Ткачук О.П., Шкатула Ю.М., Титаренко О.М. Вінниця: ВНАУ, 2020. - 542 с.

62 Томашук І. В. Хаєцька О. П. Вплив аграрного сектору економіки на сталий розвиток сільських територій. *Економіка та суспільство*. 2022. No 40. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-40-1.

63 Технологія вирощування сої: основні аспекти, поради науковців та досвід практиків. URL: <https://superagronom.com/articles/686-tehnologiya-viroschuvannya-soyi-osnovni-aspekti-poradi-naukovtsiv-ta-dosvid-praktikiv>

64 Ходаківська О.В. Екологізація аграрного виробництва: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2015. 350 с.

65 Юшкевич О. Стимулювання сільськогосподарських підприємств до підвищення екологічної відповідальності агробізнесу. *Ефективна економіка*. 2019. No 10. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.10.81.

66 Як зароджуються інновації у сільському господарстві: від молекули до поля. URL: <https://agroportal.ua/publishing/sobytiya/yak-zarodzhuyutsya-innovaciji-u-silskomu-gospodarstvi-vid-molekuli-do-polya>

67 Як війна вплинула на ринок праці у сфері сільського господарства? URL: <http://milku.info/uk/post/ak-vijnnavplinu-la-na-rinok-praci-u-sferi-silskogo-gospodarstva>

68 .Economic and Budgetary Outlook for the European Union 2022. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/698897/EPRS_STU\(2022\)698897_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/698897/EPRS_STU(2022)698897_EN.pdf)

69 Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» / укладачі : В. Л. Дикань, Н. Є. Каличева, І. Л. Назаренко. Харків: УкрДУЗТ, 2023. 62 с

70 Студентська навчальна звітність. Текстова частина (пояснювальна записка). Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення: методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності /Козар Л.М. [та ін.]; за заг. ред. Л.М. Козара. Х.: УкрДУЗТ, 2018. 54 с.